

“

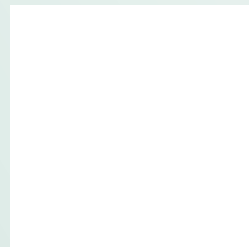
Establishment of a “protected area law” in which we deal with protection of settlement problems, all our protected areas and our obligations arising from international contracts, and the identification, registration, approval and announcement management of protected areas need to be managed from a single point of view. And it should be ministry authorities.

”

Bingöl’de süs bitkisi olarak kullanılabilme potansiyeli olan bazı doğal bitkiler

Doç. Dr. Ömer KILIÇ
Bingöl Üniversitesi
Teknik Bilgiler Meslek Yüksekokulu
Park ve Bahçe Bitkileri Bölümü

Prof. Dr. Şinasi YILDIRIMLI
Emekli Öğretim Üyesi

Doğal türler, alanda insan etkisi altında kalmadan doğal koşullar altında yayılış gösteren bitkiler olup, doğal türler bitkisel tasarımda kullanılmasının düşük bakım maliyetleri, sağlıklı bitki dokusu, ekstrem iklim koşulları tolere etme gibi pek çok avantajları bulunmaktadır. Bu noktada pek çok doğal türün sahip olduğu estetik değerlerin ortaya konulması ve süs bitkisi olarak kullanılabilirliğinin belirlenmesi önemlidir. Doğal bitkilerin peyzaj çalışmalarında kullanılması, hem ekolojik açıdan hem de kentlere kimlik kazandırma açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bingöl’de yetişen bazı doğal türlerin peyzaj tasarımında süs bitkisi olarak kullanılabilirliğini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada, süs bitkisi olarak kullanılabilme potansiyeli olan yirmi bitki taksonunun görsel kaliteleri tespit edilerek fotoğraflanmıştır. Sonuç olarak, doğal olarak yetişen bu türlerin, peyzaj çalışmalarında egzotik, türler yerine süs bitkisi olarak kullanılmaları çok önemlidir. Doğal türlerin kullanımı

uzun vadede su gibi doğal kaynakların korunması yanında iklim değişikliğine karşı sürdürülebilir bir alternatif sunacaktır.

Etnobotanik

Tarihin ilk çağlarından beri insanlar çevresinde yetişen bitkilerden başta besin kaynağı olmak üzere çok çeşitli amaçlarla yararlanmışlardır ve böylece bitkilerin yerel halk tarafından kullanımını konu alan etnobotanik bilimi de doğmuştur. Zamanla insan ihtiyaçlarına ve gözlemlerine bağlı olarak bitkilerden yararlanma ve bitkilerin insan yaşamındaki rolü daha da artmıştır. Bitkiler insan ve çevresinin ayrılmaz öğelerinden biri ve insanların zaruri gereksinimlerinden olup, çoğu zaman insanların yaşadığı yapısal çevreler ile doğa arasında bir bağ da oluştururlar. Etnobotanik çalışmalarından da görüleceği üzere, geçmişten günümüze bitkilerin gıda, yacacak, tıbbi ve süs gibi kullanım özellikleri bilinmekle birlikte, özellikle insan yaşantısına ve konforuna olan katkısından dolayı süs bitkileri bitkisel tasarım uygulamaları ile

yaşam mekanlarına taşınarak günlük yaşantımıza girmiştir. Süs bitkileri şekil, form, renk ve estetik özellikleri ile öne çıkan otsu ve odunsu bitkiler olup, bu bitkiler çağlar boyu insanoğlunun acılarını ve sevinçlerini sembolize etmiş ve aynı zamanda teselli kaynağı olmuşlardır. Son yıllarda doğal çevreden hızla uzaklaşıp kendi oluşturduğu yapay çevrede yaşamaya başlayan insanlar, doğaya olan özlemini onu korumaya ve doğa ile iç içe olabilecekleri mekânları tercih etme şeklinde göstermeye başlamışlar ve böylece kentin açık yeşil alan sistemine katkıda bulunan ve rekreasyonel faaliyetlere olanak sağlayan kentsel yeşil alanların önemi de daha iyi fark edilmiştir (Konaklı & Önder, 2005). Kentsel yeşil alanlar insanlara sağladıkları temiz hava, bol güneş ve serbest hareket etme imkânı ile toplum için daha sağlıklı, dengeli, stres atıcı, yenileyici, ruhsal ve bedensel açıdan faydalı bir ortam oluştur-

maktadır (Smardon, 1990). Yöresel bitkiler yerel çevre koşullarına en iyi uyum sağlayan bitki türleridir ve her şeyden önce geniş ekolojik ölçeklerde yöresel bitkilerin plantasyonu doğal canlı topluluklarının yaşamına önemli katkılar sağlar. Yöresel bitkilerin peyzaj ve bahçelerde kullanılması ile peyzajda çeşitlilik, gen kaynaklarının muhafazası, depolama maliyetlerinin azalması, erozyonun engellenmesi gibi birçok hususlarda avantaj sağlanmaktadır. En önemli avantajı ise peyzajda kullanılan bitki türlerinin doğadan toplanmasından doğan zarar azalmaktadır. Günümüzde birçok ülkede yöresel bitki türlerinin kullanımına yönelik eğilimler artmakta, yabancı menşeli bitki girişi sınırlandırılarak yöresel bitki türlerinin kullanımını teşvik etmek amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır (Ceylan, 2004). Özellikle süs bitkisi olarak kullanılabilme potansiyeli olan bitkiler dekoratif, estetik ve fonksiyonel

özellikleriyle canlı ve çevresini bezeme, yapı ve mekân oluşturma öğeleri (Pamay, 1992) olup, bu tür bitkiler kullanıldıkları mekânları daha yaşanılabilir, güzel vakit geçirilebilir ve ortamı daha canlı hale getiren bitkiler olup, insanların doğaya yaklaşmasında ve doğaya karşı pozitif tutum sergilemesinde etkin rol alırlar. Bitkiler renk, doku, çizgi, ölçü gibi estetik özelliklerinin yanı sıra, kullanıldıkları mekâna kimlik kazandırıcı, kent ekolojisine olumlu katkı sağlayıcı, eğimli alanların stabilizasyonu, yer örtücü, gürültü, hava ve görüntü kirliliği gibi çevresel kirliliklerin önlenmesi gibi birçok işleve sahiptir. Bitkiler kullanılarak insan ihtiyaçları doğrultusunda yeni mekanların oluşturulmasına dayanan bitkisel tasarım, yapılar dışında kalan çevremizi en iyi nasıl kullanacağımız konusunda bize yardım edip, burada ağaç, çalı, yer örtücü gibi farklı özellikteki bitki türleri ana materyali oluşturur ve böylece bitkisel tasarım ile

bitkilerin fonksiyonel ve estetik özelliklerinin kullanılarak yeni rekreasyon alanları oluşturulur. Peyzaj ve çevre düzenlemeleri uygulamalarında en önemli konulardan biri görsel kalitenin artırılması, kent estetiğinin güzelleştirilmesi, binaların kitle etkisinin kırılması, insanlara daha yaşanabilir, stres atıcı, rahatlatıcı ve huzur verici ortamların hazırlanmasıdır. Bitkisel tasarımda yerel ve doğal türlerin kullanımı ile yapı kitleleri ile doğal çevre arasındaki uyum desteklenerek, görsel çevre kalitesinin artması yanında çevre bütünlüğünün sağlanması da mümkün olmaktadır (Karağüzel & Atik, 2008). Peyzaj uygulamalarında bakım ma-

liyetlerinin azaltılması, sağlıklı bir bitki dokusu sağlanması, yerel çevreye uyum, daha doğal bir ortam oluşturma, çevre kalitesinin iyileştirilmesi gibi nedenlerle süs bitkisi olarak kullanılma potansiyeli olan doğal türlerin kullanılması büyük önem taşımaktadır. Özellikle bitkisel tasarım uygulamalarında ekolojik, estetik, ekonomik faydaları yanında doğal bitki türlerinin hastalık ve zararlılar ile tuz, düşük ve yüksek sıcaklık ve kuraklık gibi çevresel stres faktörlerine daha dayanıklı ve adaptasyonu da daha iyidir. Bu açıdan karasal iklimin hakim olduğu Bingöl'de kurağa ve soğuğa dayanıklı doğal türlerin süs bitkisi olarak kullanılmalarının belirlenmesi önemlidir. Bu çalışmada Bingöl örneğinde yirmi

bitki taksonunun tasarım uygulamalarında süs bitkisi olarak kullanılma potansiyelleri belirlenerek önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca bu çalışma ile park girişi, yürüyüş yolu, oturma mekanı, su kenarı gibi farklı fonksiyon alanlarında kurağa ve soğuğa dayanıklı, estetik özelliklerin öne çıktığı ve aromatik özelliğe sahip doğal türlerin bitkisel tasarımda kullanım potansiyelinin ortaya koyulması hedeflenmektedir. Araştırma sonuçlarının, doğal türlerin peyzaj uygulamalarındaki yerinin ve öneminin anlaşılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Materyal ve metot

Bu çalışmanın ana materyalini Bingöl Merkez, Dikme Köyü ve çevresinde doğal alanlarda yetişen ve süs bitkisi olarak kullanılma potansiyeli olan yirmi bitki taksonu oluşturmuştur (Tablo 1). Bingöl Merkez-Dikme Köyü ve çevresinden süs bitkisi olabilecek potansiyele sahip olan bitkiler 2015-2016 yıllarının vejetasyon dönemlerinde toplandı, fotoğraflandı, herbaryum tekniğine uygun şekilde kurutuldu ve teşhisleri bitki taksonomistleri Ş. Yıldırım ve Ö. Kılıç tarafından Flora of Turkey (Davis, 1965-1985) eserleri kullanılarak yapıldı. Bitki materyalleri Bingöl Üniversitesi Park-Bahçe Bitkileri Bölümünde ve Yıldırım Herbaryumunda muhafaza edilmektedir. Bitkilere ait özellikler Tablo 1'de, fotoğrafları ise Şekil 1'de görülmektedir.

Tartışma ve sonuç

Yöresel bitkiler yerel çevre koşullarına en iyi uyum sağlayan bitki türleridir ve bitkilendirme çalışmalarında bu türlerin kullanımının bir çok ekolojik, ekonomik ve estetik faydaları vardır. Çiçek, meyve, biçim, doku, renk, koku gibi her bitki türünün doğal yapısında var olan özellikler tasarımcılar tarafından tasarı ögesi olarak değerlendirilmesi halinde, bitkisel peyzaj düzenleme sanatından söz edilebilir. Bitki tasarım ilkeleri form, renk, doku, hareket, ışık, gölge özellikleri ile ilişkilidir (Aslanboğa, 2002). Doğal bitkilerin peyzaj alanlarında kullanılmalarının birçok avantajları olup, her bölgenin yöresel bitkilerinin peyzaj alanlarında kullanılması, yeşil alan tasarım ve uygulama başarısı, kalitesi ve güvenilirliği artırır; doğal bitkilerin peyzaj alanların-

da kullanılması aynı zamanda o bölgenin iklim ve kültürel koşullarının bir göstergesi olmaktadır. Doğal ortamdaki bitkiler yabancı kökenli ve kültür bitkilerine oranla ekolojik şartlara daha dayanıklıdır ve uygun biçimde dikildiklerinde bölgesel iklim değişikliklerinden daha az etkilenip, toprak verimliliğine katkıda bulunup, erozyonu azaltıcı özellikleri de bulunmaktadır (Borgmann & Rodwald, 2002).

Bu çalışmada yirmi bitki taksonunun renk, form, doku, canlılık, etkileycilik ve büyüleyicilik özellikleri olup, görsel değeri olan bu özellikler Tablo 1'de görülmektedir. Bitkilerin peyzaj düzenlemelerinde kullanımı konusunda daha önce yapılmış olan çalışmalar (Turgut et al., 2012; Köse & Atik, 2013; Bekçi & Taşkan, 2013) bitkisel

tasarımda tercih edilen bitkilerin renk form doku değerlerinin yüksek olması oluşturulan bitki kompozisyonlarında tercih edilme sebebi olmaktadır. Çalışmamızda *Dactylorhiza osmanica* var. *anatolica*, *Tulipa armena* var. *armena* ve *Puschkinia scilloides* farklı özelliklerinden dolayı (Tablo 1) süs bitkisi olarak kullanıma potansiyeli yüksek olan bitkiler arasındadırlar. Geofit

Tablo 1. Araştırma alanında peyzajda kullanıma potansiyeli olan bazı doğal bitkilerin genel özellikleri

Familiya	Latince İsmi	Bitki Boyu (cm)	Hayat Formu ve Özelliği	Türkçe İsmi	Görsel Değeri
Asteraceae	<i>Inula helenium</i> subsp. <i>orgyalis</i>	100-120	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Koca Andızotu	Altın sarısı renkli tüpsü ve dilsli çiçekleri ve kapitula yapısı
Lamiaceae	<i>Salvia sclarea</i>	70-90	İki veya çok yıllık otsu yer örtücü.	Paskulak-Arı otu	Panikulat, çok ve gövdeyi sarıcı, pembemsi beyaz çiçekleri
Lamiaceae	<i>Lamium garganicum</i> subsp. <i>reniforme</i>	10-40	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Ballıbaba	Morumsu salgı tüylü morumsu beyaz çiçekleri
Lamiaceae	<i>Marrubium astranicum</i> subsp. <i>astranicum</i>	50-70	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Mor Yayotu	Eflatunumsu mor renkli çiçekleri ve yumuşak uzunca tüylü yapısı
Liliaceae	<i>Tulipa armena</i> var. <i>armena</i>	5-10	Çok yıllık geofit yer örtücü.	Lale	Kırmızı renkli gösterişli çiçekleri
Fabaceae	<i>Lotus gebelia</i> var. <i>ant-hylloides</i>	10-45	Çok yıllık geofit yer örtücü.	Gül Gazelboynuzu	Eflatun pembemsi renkli korollaları
Lamiaceae	<i>Stachys lavandulifolia</i> var. <i>lavandulifolia</i>	10-30	Çok yıllık çalimsı yer örtücü.	Tüylü Çay	Eflatun renkli çiçekleri, tüylü yapısı ve aromatik özelliği
Lamiaceae	<i>Thymus kotschyanus</i> var. <i>kotschyanus</i>	5-7	Çok yıllık çalimsı yer örtücü.	Kekik	Beyazımsı eflatun renkli çiçekleri ve hoş kokusu
Lamiaceae	<i>Scutellaria orientalis</i> subsp. <i>bicolor</i>	5-30	Çok yıllık çalimsı yer örtücü.	Alaca Kaside	Sarımsı çiçekleri ve tüpsü korolla yapısı
Hypericaceae	<i>Hypericum scabrum</i>	10-50	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Kantaron	Şemsiyemsi salkım parlak sarı renkli çiçek durumu
Brassicaceae	<i>Aethionema speciosum</i> subsp. <i>speciosum</i>	10-20	Çok yıllık çalimsı yer örtücü.	Som Kayagülü	Pembemsi beyaz genellikle tek gövde üstünde bulunan toplu çiçekleri
Brassicaceae	<i>Aethionema armenum</i>	10-20	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Taşcantası	Tek veya dallanarak yükselen gövde üst tarafında yoğunlaşan gösterişli pembe renkli yoğun çiçekleri
Paeoniaceae	<i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>mascula</i>	40-80	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Ayı gülü	Gösterişli büyük ebatla ve kırmızı renkli çiçekleri
Asteraceae	<i>Tanacetum zahlbrucneri</i>	20-40	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Özge Pireotu	Dallanmış gövde yapısı ve sülfür sarısı kapitula durumundaki çiçekleri
Lamiaceae	<i>Prunella vulgaris</i>	7-30	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Gelincikleme otu	Menekşemsi lilak renkli çiçekleri
Caryophyllaceae	<i>Silene compacta</i>	100-110	İki yıllık otsu yer örtücü.	Kanlıbasra otu	Dik yükselen gövdesi ile kapitula şeklinde toplanmış açık pembe renkli çiçekleri
Orchidaceae	<i>Dactylorhiza osmanica</i> var. <i>anatolica</i>	30-90	Çok yıllık geofit yer örtücü.	Osmanlı Salebi	Pembe - beyazımsı renkli çiçekleri
Boraginaceae	<i>Myosotis alpestris</i> subsp. <i>alpestris</i>	10-35	Çok yıllık otsu yer örtücü.	Dağ minesini-Unutmabeni	Mavi renkli korollası
Asparagaceae	<i>Puschkinia scilloides</i>	5-10	Çok yıllık geofit yer örtücü.	Karsümbülü	Salkım durumunda bulunan morumsu beyaz renkli çiçekleri
Caryophyllaceae	<i>Saponaria prostrata</i> subsp. <i>anatolica</i>	5-8	Tek yıllık otsu yer örtücü.	Ana sabunotu	Şemsiyemsi salkım durumunda yoğun gül pembesi renkli çiçekleri

olarak adlandırılan soğanlı, yumru ve rizomlu bitki türleri bakımından da oldukça zengin bir floraya sahip olan ülkemizde bu tür soğanlı bitkilerin peyzaj çalışmalarında çok sıklıkla kullanıldığı görülmekte ve daha çok doğal yayılış alanlarından toplanan bu bitkiler pek çok sektörde kullanılmaktadır. Çoğunluğu Liliaceae, Iridaceae, Amaryllidaceae familyasına ait olan geofit bitki türleri, dünyada süs bitkisi olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Arslan & Yanmaz, 2010). Ülkemiz tıbbi ve aromatik bitkilerin varlığı konusunda önemli bir potansiyele sahiptir. Bu bitkiler tedavi edici ve aromatik özelliklerinin yanı sıra dekoratif özellikleri ile bitkisel tasarım uygulamalarında da kullanılan türlerdir. Söz konusu bitkiler yaprak formu, rengi ve tekstür özelliğinin değişken; meyvelerin ilgi çekiciliği ile bitkisel tasarım çalışmalarına estetik ve işlevsel açıdan büyük katkılar

sağlamaktadırlar. Peyzaj çalışmalarında önemli bir yere sahip olan aromatik ve kokulu bitkiler ülkemizde daha çok Lamiaceae familyasında bulunmaktadır. Lamiaceae familyasında olup, görsellik ve aromatik özellikleri yönünden Marrubium astranicum subsp. astranicum, Prunella vulgaris, Lamium garganicum subsp. reniforme, Scutellaria orientalis subsp. bicolor, Salvia sclarea, Stachys lavandulifolia var. lavandulifolia ile Thymus kotschyanus var. kotschyanus bitkileri etkileyicilik ve kokusu için süs bitkisi olarak kullanılabilir potansiyeli olan bitkiler arasındadır (Tablo 1). Ayrıca Lamiaceae türleri gerek geniş alanlarda yayılma özelliklerinden

dolayı gerekse su isteklerinin az olması sebebiyle peyzaj tasarımlarında sıkça kullanılabilir türler arasındadır. Myosotis L. türleri de peyzaj çalışmalarında sıkça kullanılan bitkiler arasında olup (Turgut et al., 2013) mart, nisan ve mayıs aylarında çiçeklenmektedir. Çalışmamızda da Myosotis alpestris subsp. alpestris bitkisi renk, form, doku, canlılık ve büyüleyicilik bakımından süs bitkisi olarak kullanılma potansiyeli yüksek olan bitkiler arasında görülmektedir. Saponaria prostrata subsp. anatolica dikkat çekici çiçekleriyle örtü bitkisi olarak kullanılabilir. Bingöl'ün bazı kesimlerinde doğal görülen Paeonia mascula subsp. mascula ve Aethionema armenum bitkileri, renkleri, canlılık ve büyüleyicilikleriyle oldukça dikkat çekmekte ve bu özelliklerinden dolayı da önemli görsel değere sahiptirler. Tanacetum zahnbrucneri, Hypericum scabrum ve Lotus gebelia var. anthylloides türlerinin kurağa dayanımı yüksek olan doğal bitkilerle oluşturulan kompozisyonlarda kullanılabilme potansiyelleri vardır. Inula helenium subsp. argyalis ve Silene compacta taksonları estetik özellikleri ile ön plana çıkan doğal bitkilerle oluşturulan kompozisyonlarda kullanılabilirler. Ayrıca bu ismi geçen 20 adet bitkinin çiçeklenme zamanlarının farklı olması, ilkbahar aylarından sonbahar aylarına kadar, çiçek etkisi görülmesi bakımından da çiçek parterleri, saksılar gibi peyzaj unsurlarında uzun süreli renkli görüntünün hakim olmasında ve tekdüzeliğin kırılmasında etkili olacaktır. Renk, doku, koku gibi özellikleriyle hem duylara hitap edecek hem de mekanı egzotik bitkilerin sitüasyon uyumsuzluğundan kurtararak, yörenin doğal güzellik değerlerini gözler önüne serecektir. Daha kimlikli kentler oluşturulmasına ve kentin var olan doğal kimliğinin korunmasına katkı sağlayacak, kırsaldan kente geçişe kademeli bir özellik kazandırarak tampon vazifesi üstlenecektir.

Sonuç olarak, doğal bitki türlerinin tanıtımı, kullanımı ve üretimine yeterince önem verilmeli, tasarımı ve planlamaya yönelik çalışmalarında yöresel bitki türlerini daha çok tercih etmeliyiz. Ayrıca doğal bitki türlerinin açık ve yeşil alanlarda kullanımına yönelik olarak yapılan araştırmaların pratiğe aktarılması için piyasada bu konuya ilişkin çalışanların istek ve gereksinimleri dikkate alınmalı, böylelikle araştırma sonuçlarının uygulamaya katkısı

sağlanmalıdır. Bingöl sahip olduğu doğal bitki potansiyeli yönünden oldukça zengin bir çeşitliliğe sahip olmasına rağmen, bu potansiyelin ekonomik olarak değerlendirilmesi konusunda yetersizdir. Doğal bitki örtüsünün başta peyzaj olmak üzere pek çok alanda kullanılabilirliği dikkate alınarak yapılabilecek ekonomik değerlendirmeler ilin kalkınmasında önemli olacaktır.

Makaleye katkı sağlayanlar:

Ahmet CAF
Bingöl Üniversitesi

Ayşenur AKBANA
Bingöl Üniversitesi

Müge YURTCAN
Bingöl Üniversitesi

KAYNAKLAR

Arslan, M., Yanmaz, R., 2010. Use of Ornamental Vegetables, Medical and Aromatic Plants in Urban Landscape Design, Proceedings of the Second International Conference On Landscape and Urban Horticulture. Volume 1, Acta Horticulturae 881, the Netherlands.

Aslanboğa, I., 2002. Odunsu Bitkilerle Bitkilendirimin İlkeleri. Ege Ormanlık Araştırma Müdürlüğü, İzmir, 128.

Bekal, B., Taşkın, G., 2013. Bitkilendirme Tasarım Kriterleri Bağlamında Doğal Türlerin Kentsel Boşluk Alanlarında Değerlendirilmesi. Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 14: 113-125.

Borgmann, K.L., 2002. Rodwald A. D., Butterfly Gardens. Extension Fact Sheet, 1-4.

Ceylan, G., 2004. Dış Mekan Süs Bitkileri ve Peyzajda Kullanımları, İstanbul.

Davis P.H., 1965-1985. Flora of Turkey and the East Aegean Islands, Edinburgh University Press. 1-9.

Karagözel O., Atik M., 2008. Dış Mekan Süs Bitkileri ve Temel Özellikleri. Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yardımcı Ders Kitapları, Antalya, 11: 1275.

Konaklı N., Önder S., 2005. Arboretum kavramı ve Selçuk Üniversitesi, Kampus Alanı İçin Arboretum Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 19: 16-29.

Köse, S., Atik, M., 2013. Bitkisel Peyzaj Tasarımında Renk ve Form: Cinar (Platanus Orientalis) ve Siğila (Liquidambar orientalis) Kullanımında Peyzaj Mimarlığı Öğrencilerinin Tercihleri. Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 14: 13-24.

Pamay, B., 1992. Bitki Materyali I. Ağaç ve Ağaççıklar. Uycan Matbaası, İstanbul.

Smardon, R.C., 1990. Perception Aesthetics of the Urban Environment: Review of the Role of Vegetation, Landscape and Urban Planning, Elsevier Science Publication, B.V., Amsterdam, 105-120.

Turgut, H., Karasah, B., Erdoğan, A., Yaman, Y.K., Eminağaoğlu, Ö., 2013. Artvin ili Çevresinde Bulunan Bazı Doğal Bitkilerin Süs Bitkisi Olarak Kullanılabilirliğinin Belirlenmesi, V. Süs Bitkileri Kongresi, Yalova.

Turgut, H.Ö., Atabeyoğlu, H., Yılmaz, M.A., 2012. Evaluating Different Planting Design Compositions For Visual Landscape Quality in Street Planting. Artvin Çoruh Ün., Orman Fakültesi Dergisi, 13: 49-66.

Şekil 1. Araştırma alanındaki süs bitkisi olarak kullanılabilir potansiyeli olan bitkiler

1. Inula helenium subsp. argyalis (Koca Andızotu)
2. Salvia sclarea (Paskulak)
3. Lamium garganicum subsp. reniforme (Ballıbaba)
4. Marrubium astranicum subsp. astranicum (Mor Yayotu)
5. Tulipa armena var. armena (Lale)
6. Lotus gebelia var. anthylloides (Gül Gazelboynuzu)
7. Stachys lavandulifolia var. lavandulifolia (Tüylü Çay)
8. Thymus kotschyanus var. kotschyanus (Kekik)
9. Scutellaria orientalis subsp. bicolor (Alaca Kasıde)
10. Hypericum scabrum (Kantaron)
11. Aethionema speciosum subsp. speciosum (Kayagülü)
12. Aethionema armenum (Taşçantasi)
13. Paeonia mascula subsp. mascula (Ayrı Güllü)
14. Tanacetum zahnbrucneri (Özge Pire Otu)
15. Prunella vulgaris (Gelinçikleme Otu)
16. Silene compacta (Kanlı Basıra Otu)
17. Dactylorhiza osmanica var. anatolica (Osmanlı Salebi)
18. Myosotis alpestris subsp. alpestris (Dağ Minesi)
19. Puschkinia scilloides (Kar Sumbülü)
20. Saponaria prostrata subsp. anatolica (Sabunotu)